

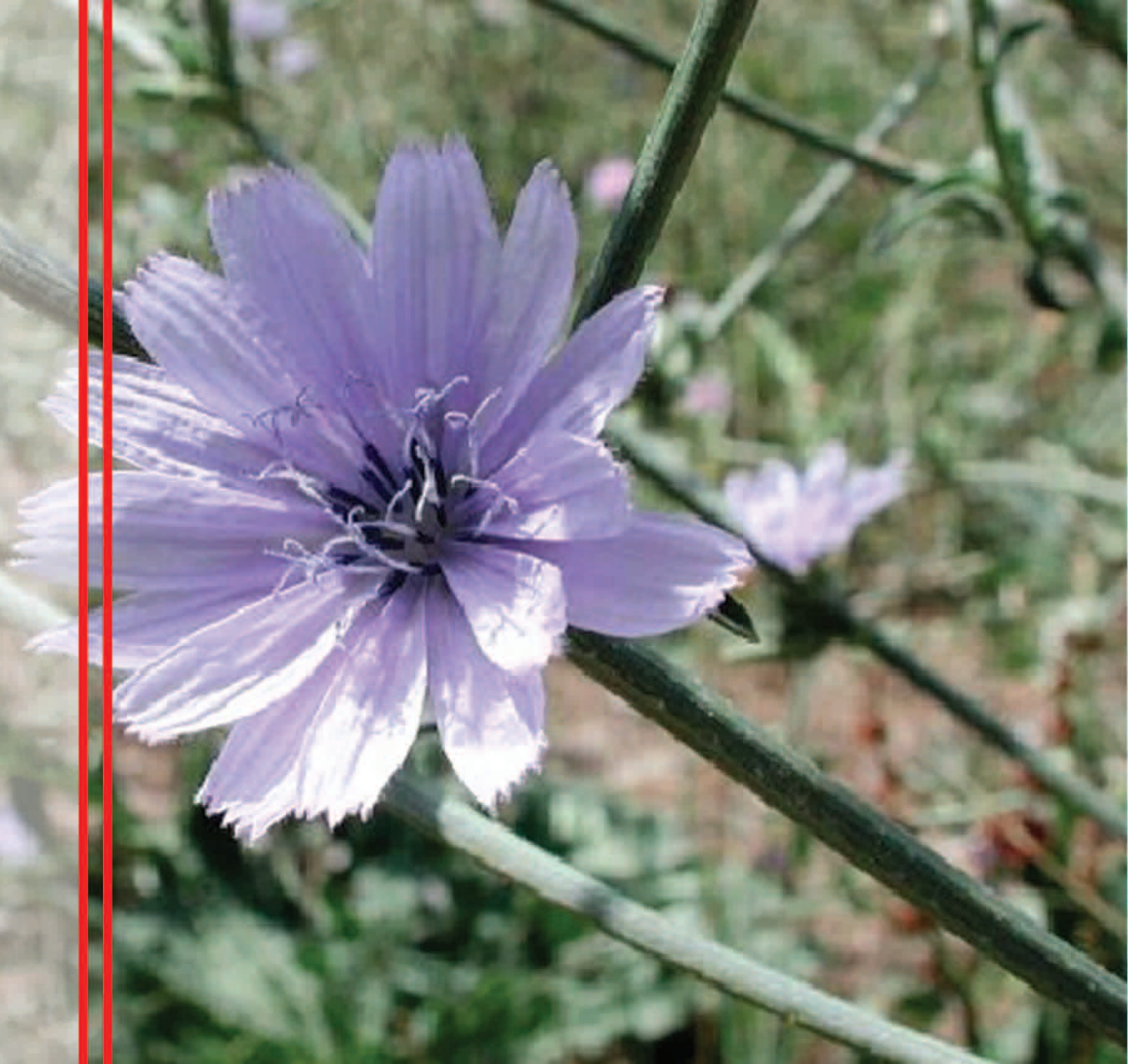
مجموعه گیاهان دارویی - صنعتی

کاسنی

Cichorium intybus

ستاد توسعه پژوهش و کاربرد
گیاهان دارویی و طب ایرانی

دفتر امور منابع جنگلی



رسالة محمد
صلى الله عليه وسلم



كاسنى

Cichorium intybus

عنوان و نام پدیدآور	: گیاه دارویی- صنعتی کاسنی/ تالیف و تدوین مهدی عماد... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: پونه، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۱ ج. (بدون شماره‌گذاری): مصور(رنگی) ، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۴۴-۸۹-۳ ریال: ۲۵۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: تالیف و تدوین مهدی عماد، فریبرز غیبی، سیدمحسن رسولی، رسول خانجائزاده، سعید محمدی‌جوزانی.
موضوع	: کاسنی
موضوع	: گیاهان دارویی
موضوع	: داروهای گیاهی
شناسه افزوده	: عماد، مهدی، ۱۳۳۹ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ / ۱۶۴RS / ک۲گ۹
رده بندی دیویی	: ۶۱۵/۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۸۵۹۴۴



خ طالقانی شرقی - خ جهان - ساختمان پونه - شماره ۶ - طبقه سوم - تلفن ۷۷۶۰۵۷۹۸

نام کتاب	: گیاه دارویی - صنعتی کاسنی
تألیف و تدوین	: مهدی عماد، دکتر فریبرز غیبی، سید محسن رسولی، رسول خانجائزاده، سعید محمدی جوزانی
صفحه‌آرایی و طراحی	: پونه
نوبت چاپ	: اول ۱۳۹۱
لیتوگرافی	: پیمان نواندیش
چاپ	: پیمان نواندیش
صحافی	: امیرکبیر
شمارگان	: ۵۰۰۰ جلد
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۴۴-۸۹-۳
قیمت	: ۲۵۰۰۰ ریال

مقدمه

گیاه کاسنی از جمله گیاهان مفیدی است که تاریخ استفاده آن به دوران های قبل از میلاد مسیح می رسد و مصرف آن بین ملل مختلف متداول بوده است ، به طوری که اطباء آن دوران از جمله جالینوس ، پلین ، دیوسکورید و عده ای دیگر برای کلیه قسمت های این گیاه به عنوان درمان و بهبودی بیماری ها اهمیت زیادی قائل بوده اند و هنوز هم به دلیل اعتقادی که بیشتر مردم به این گیاه دارند آن را برای مداوای بیماری های مختلف مصرف می کنند که در این باره نیز به ویژه در کتاب های قدیمی و سنتی ایران از جمله مخزن الادویه ، قانون ابوعلی سینا و... توصیه هایی شده است . پس بر شهرت کاسنی افزوده شده است و امروزه علاوه بر جمع آوری گونه های وحشی آن، به صورت اهلی نیز کشت می شود.

مشخصات سیستماتیک

Class: DICOTYLEDONES

Sub : Cl: GAMOPETALIES

Family : COMPOSITAE / ASTERACEAE

GENUS : CICHORIUM

SP : INTYBUS

نام علمی

Cichorium intybus

نام های مترادف

C . commune Pall. , Cichorium caeruleum Gilib

نام فارسی

کاسنی - کاسنی تلخ - کاسنی وحشی - هند با - کاسنی صحرائی

نام انگلیسی

Rhubarb-chicory-common chicory-succory-wild succory- Blue sailors – Coffeeweed- Cornflower- Wild chicory- Garden endive- Garden chicory-

نام فرانسوی

Chicoree commune-c.intybe-chicoree sauvage

نام آلمانی

Cichorienwurzel-Gemeine Wegwart-Zichorienwegwart

نام ایتالیایی

Cicoria-cicorea salvatica-radicchio buono-C.amara

نام عربی

شکوریه-سرس-هندبا شاعر گل
در کتاب های قدیم به اسامی انطوییا - شکوریه - سرس - سیکوریا - هندبه و کسناج کونه آورده شده است.

مشخصات گیاه شناسی



کاسنی گیاهی است با ساقه های ، باریک و طویل که در حالت وحشی ارتفاعش به ۰/۵ تا ۱/۵ متر می رسد ولی اگر پرورش یابد از دو متر نیز تجاوز نموده ، استوانه ای شکل با انشعابات کم در ناحیه مجاور راس است به طوری که منحصرادر قسمت انتهایی ساقه، شاخه هایی باحالت فاصله دار از محور اصلی در گیاه دیده می شود. ساقه‌ی خزنده‌ی آن به نام ریشه‌ی ریوند موسوم است. برگ ها پنجه ای شکل، متناوب ، پوشیده از تارهای فراوان در اطراف رگبرگ میانی ، بزرگ و پهن و در حاشیه لوب دار یا دنداندار بوده که به صورت مجتمع در قسمت قاعده گیاه قرار گرفته اند هستند. شکل

ظاهری برگ های قاعده ساقه آن با بقیه فرق دارد ، مانند آن که در قاعده ساقه، برگ ها عموماً دراز، منقسم به قطعات عمیق دندانه دار و منتهی به یک قسمت انتهایی مثلث شکل است و هر قدر که به راس نزدیک گردیم ، برگ ها کوچکتر شده و کناره تقریباً ساده و وضع ساقه آغوش پیدا می کنند. دمبرگ ها دراز ، گوشتی و به رنگ قرمز ارغوانی به پهنی چند سانتی متر و به قطر ۱ تا ۲ سانتی متر که قسمت تحتانی آن ها متصل به ریشه گیاه می باشند. گل ها بسیار ریز و فاقد گلپوش مشخص و متمایز بوده و در گل آذین خوشه قرار گرفته و به رنگ زیبای آبی و در قسمت میانی در تابستان از تیر تا شهریور ظاهر می شوند. بعضی از پایه های این گیاه به تناسب شرایط متفاوت محیط زندگی، دارای گل هایی به رنگ سفید یا گل می باشند. در هر کاپیتول کاسنی ، ۱۸ تا ۲۰ گل زبانه ای منتهی به ۵ دندانه دیده می شود که در انولوکری سبز رنگ و مرکب از ۲ ردیف براکته واقع اند. میوه گیاه فندقه متمایل به رنگ قرمز ، ۴ سطحی ، نسبتاً مسطح و منتهی به مجموعه ای از فلس های بسیار کوچک می باشد. ریشه گیاه قهوه ای و کمی بنفش با مغزی سفید و طعمی گس و ترش ، آب دار، قوی به قطر انگشت؛ به درازای ۵/۰ تا یک متر است که و در داخل آن شیرابه ای شیری رنگ جریان دارد. ساقه زیرزمینی آن ضخیم و متورم است. قسمتی که ما مصرف می کنیم و می شناسیم ساقه ها و دمبرگ ها هستند.

از مشخصات آن این است که گل هایش در مقابل تابش نور خورشید ، حالت شکفته و باز به خود می گیرند در حالی که هنگام غروب آفتاب یا موقع شب یا در هوای مه آلود و یا بارانی ، گل های واقع بر روی کاپیتول به هم نزدیک گشته و آن را به صورت ناشکفته جلوه می دهد. آنچه که در ایران تحت نام آندیو پرورش داده می شود در حقیقت شیکوره است نه آندیو. ریشه آن به آندیو فرانسوی ، ویتلوف و حتی آندیو بلژیکی نیز معروف است. در ایران گونه یک ساله ای به نام کاسنی پاگوتاه *C.pumilum* نیز رویش دارد.



سن رویشی

با توجه به شرایط زندگی در نواحی مختلف به تفاوت به صورت یک ساله، دو ساله و چند ساله در می آید.

اختصاصات تشریحی

ریشه کاسنی در برش عرضی ، اختصاصات تشریحی زیر را نشان می دهد:
۱- لایه های چوب پنبه ، مرکب از سلول های مسطح و قرصی شکل که به وضع منظم

به دنبال یکدیگر قرار گرفته اند.

۲- پارانشیم پوستی که از سلول های ریز و فشرده به هم تشکیل می یابد و در داخل آنها انشعابات لاتیسفرها دیده می شود.

۳- عناصر آبکشی مرکب از سلول های چند وجهی کوچک که در امتداد اشعه مغزی ، آن را قطع می نماید.

۴- ناحیه چوب؛ شامل پارانشیم چوبی، آوندهای چوبی متعدد و لاتیسفرها.

لاتیسفرهای ناحیه چوب عموماً محتوی لاتکسی به رنگ مایل به قهوه ای و کاملاً مشخص می باشند. در حد فاصل ناحیه چوب و آبکش ، لایه کامبیوم قرار دارد که به خوبی در زیر میکروسکوپ تشخیص داده می شود. در برش طولی ریشه کاسنی، مجاری ترشحي لاتکس محتوی شیرابه به صورت شبکه ای قابل تشخیص است.

نیازهای اکولوژیکی

به طور کلی این جنس، بومی مناطق کوهستانی آسیای مرکزی هستند و گیاهانی مقاوم به سرما و یخبندان می باشند. کاسنی در انواع اقلیم ها به خصوص در مناطق معتدله و در زمین های نسبتاً مرطوب کنار جاده ها، اماکن بایر در قسمت های سایه مرطوب و کم نور و دامنه های کم ارتفاع به حالت خود رو می روید. در زمین های آهکی-رسی که رطوبت کافی داشته باشند بهتر رشد می کند. کاسنی به خاک های غنی، خوب زهکش شده، خنثی تا قلیایی (با پی اچ متوسط) و نور خورشید نیاز دارد.

زیستگاه طبیعی

شیکوره احتمالاً از نواحی مدیترانه‌ای منشأ گرفته و به قولی بومی آسیا و اروپا است.

پراکنش در جهان

سطح انتشار این گیاه بسیار وسیع است و در اروپا و آفریقا از مراکش تا شمال اروپا و در آسیا از بلوچستان تا سیبری، هندوستان، شمال آمریکا و استرالیا و مصر می‌روید. ولین بار در سال ۱۶۱۶ از کشت آن در آلمان نام برده شده است. مراکز تولید آن در اروپا شامل کشورهای فرانسه، هلند و بلژیک است.

پراکنش در ایران

کاسنی دارای پراکنش وسیعی است و تقریباً در اغلب مناطق ایران می‌روید چنان که در دامنه‌های کم ارتفاع البرز، راه قزوین به رشت، اطراف رودبار، تهران - کرج، اطراف تهران، آذربایجان، ارومیه و نواحی دیگر آن، گیلان، اطراف رشت، لاهیجان، فارس، بلوچستان، آبادان و مناطق کوهستانی خراسان بین بجنورد و مشهد در ۱۵۰۰ متری، بین مشهد و فریمان در ۱۰۰۰ تا ۱۳۰۰ متری می‌روید.

آب و هوای مطلوب کاسنی

کاسنی محصول آب و هوای خنک و فصل نسبتاً سرد است و گرمای شدید نواحی گرمسیر باعث زود بذر دادن آن می‌شود

محل مناسب رویش

زمین های نسبتاً مرطوب کنار جاده ها ، اماکن بایر و دامنه های کم ارتفاع

کاشت کاسنی

کاسنی را به وسیله بذر ازدیاد می‌کنند. بذر کاسنی به مدت ۵ تا ۶ سال قوه نامیه خود را حفظ می‌کند، بذر را می‌توان در خزانه و یا در محل اصلی کاشت. اگر بذر را در خزانه بکارند پس از آن که نهال دارای چهار برگ شد آن را به محل اصلی منتقل می‌کنند ولی بهتر است که کاشت آن در محل اصلی و در زمین های آماده نسبتاً مرطوب و دارای کود حیوانی کافی صورت می‌گیرد. دانه گیاه را در هر فصلی می‌توان کاشت ولی مناسب ترین زمان، کاشتن دانه در اوایل فروردین می‌باشد. زود کاشتن بذور ، خطر به گل رفتن



بی‌موقع بوته‌ها را در همان سال اول به دنبال دارد به علاوه اگر زود کاشته شود در موقع برداشت قطر ریشه‌ها زیاد بزرگ می‌شود که چندان مطلوب نیست، از طرفی دیگر کاشت بذر با تأخیر باعث می‌شود که دوره رشد کوتاه شده و رشد قطری ریشه‌ها به علت فرصت کم جهت ذخیره سازی مواد، محدود خواهد شد.

معمولاً بذر را قبل از کاشت چند ساعت در آب خیس کرده و پس از بیرون آوردن و باد دادن در عمق ۲ سانتی متری می‌کارند. عمل کاشت در زمین ممکن است با دست یا ماشین‌های مخصوص انجام گیرد. پس از پراکنده کردن دانه در زمین با غلتک زدن ملایم روی دانه را با یک قشر نازک خاک می‌پوشانند. بذرها بعد از ۱-۲ هفته جوانه می‌زنند. دمای مناسب برای جوانه زنی ۶-۴ همراه با نور مناسب در شرایط آفتابی یا کمی سایه است.

خاک و کود مطلوب کاسنی



بهترین و مناسب‌ترین زمین برای این گیاه خاک‌های لیمونی سبک که دارای مقدار زیادی مواد آلی است می‌باشد. در خاک‌های هوموسی نیز محصول فراوان حاصل می‌شود. در زمین‌های هوموسی که معمولاً فسفر و پتاس ضعیف هستند کافی است که فسفر و پتاس به خاک اضافه شود و به زمین‌هایی که فاقد هوموس و مواد آلی هستند، ازت و فسفر به خاک اضافه می‌کنند. کود ازته در دو مرحله مصرف می‌شود، نصف مقدار توصیه شده کمی قبل از کاشت بذر و بقیه به صورت

سرک در مرحله‌ای که ریشه‌ها شروع به رشد قطری می‌کنند. ضمناً مصرف ازت زیاد، رشد، قطری ریشه‌ها را به تأخیر انداخته و برداشت به موقع محصول، غیرممکن می‌گردد. دادن کود حیوانی برای تولید آن ضرورتی نداشته و توصیه می‌شود که شیکوره را بعد از محصولی بکاریم که به اندازه کافی کود حیوانی دریافت کرده باشد از نظر نیازهای کودی، نوع خاک، pH خاک و میزان آبیاری شباهت زیادی به کاهو دارد. باید توجه داشت که در زمین‌های رسی سنگین کیفیت ریشه‌ها کم و برداشت محصول با مشکلاتی مواجه خواهد شد. نباید بلافاصله قبل از کاشت، کود حیوانی مصرف نمود، زیرا این عمل چنگالی شدن و چند شاخه شدن ریشه‌ها را تحریک می‌کند و چنین ریشه‌هایی برای فورسینگ مناسب نیستند.

داشت



پس از رشد و پیدایش گیاه جوان وقتی ارتفاع گیاه به ۱۰ الی ۱۵ سانتی متر رسید، مزرعه را کج بیل اول زده و هفته بعد از آن، کج بیل دوم زده می‌شود. چون رشد اولیه‌اش کند و بطئی است به علف‌های هرز حساسیت زیادی دارد لذا باید علف‌های هرز را از زمین خارج سازند. پس از گذشت ۱۱ تا ۲۰ روز اعمال فوق را به منظور اصلاح زمین مجدداً انجام می‌دهند.

برداشت

برگ را در ماه های تیر و مرداد و ریشه را در مهر و آبان می توان برداشت نمود. برای تولید دانه پس از بیرون آوردن ریشه های آن، تعدادی از ریشه ها را که رشد کافی نموده و قوی سالم باشند، برای تولید، انتخاب و بی درنگ مجدداً در زمینی که قبلاً تهیه و آماده و کود دهی شده، می کارند. این پایه ها در بهار رشد نموده و در پاییز سال بعد به دانه می نشینند و می توان محصول دانه ی آن را برداشت نمود. لازم به تذکر است که برگ کاسنی را باید موقعی از ساقه جدا کرد که گیاه کاملاً رسیده باشد، زیرا در غیر این صورت به نمو ریشه زیان می رساند. در موقع خارج کردن ریشه کاسنی از زمین باید به این نکته توجه شود که ریشه ها در آخر سال اول از زمین خارج گردد، زیرا در غیر این صورت اگر دیرتر به دست آید، حالت گوشتدار بودن آن از دست رفته و سخت، چوبی و غیر قابل استفاده می شود.

برداشت این گیاه مانند یونجه با داس صورت می گیرد. این گیاه را سه بار در سال می توان برداشت نمود. اگر کشت در اسفند ماه صورت گرفته باشد، برداشت اول در اوایل تابستان، چین دوم در اواسط تابستان و چین سوم در اواخر مهر ماه صورت می گیرد. برداشت ریشه های شیکوره معمولاً در فصل پاییز صورت می گیرد. بهترین قطر ریشه شیکوره جهت تولید محصول سالادی ۵-۳ cm است. پس از برداشت ریشه ها، آنها را برای مدتی در مزرعه باقی گذاشته تا مقداری از مواد موجود در برگ ها به ریشه انتقال یابد. طبق تجربه، این ریشه ها محصول بهتر و بیشتری می دهند. در عین حال باید توجه داشت که ریشه ها خشک نشده و آب خود را از دست ندهند. بعداً برگ ها را از دوتا سه سانتی متری بالای ریشه

قطع کرده و ریشه‌ها را انبار می‌کنند (در دمای صفر تا 5°C و رطوبت مناسب). برای این که در طول فصل زمستان به تناوب شیکوره داشته باشیم، معمولاً فورسینگ ریشه‌های انبار شده نیز به صورت متناوب انجام می‌گیرد. قبل از اقدام به فورسینگ، کمی نوک ریشه‌ها را قطع می‌کنند به نحوی که طول ریشه‌ها بیش از 20cm نباشد. این ریشه‌ها را به طور عمودی و به فاصله ۲ تا ۳ سانتی متری از هم در داخل جعبه‌هایی به عمق 50cm قرار داده و فواصل بین آنها را با شن یا خاک سبک ماسه‌ای تا حد یقه پر کرده و بعد آبیاری می‌نمایند تا رطوبت مورد نیاز ریشه‌ها تأمین شود. سپس روی ریشه‌ها را با قشری از ماسه بادی یا خاک اره به قطر 20cm – 25cm می‌پوشانند و دوباره کمی آب به آن می‌دهیم. جوانه‌های واقع در روی ریشه (یقه) در زیر ماسه مرطوب و دور از روشنایی رشد می‌کنند و توده‌ای از برگ‌های سفید شده را که محکم روی هم قرار گرفته‌اند و در واقع تشکیل یک Head می‌دهند را به وجود می‌آورند. مدت زمان رشد Head و آماده شدن آن برای برداشت و مصرف بستگی به درجه حرارت دارد. معمولاً دمای 15°C – 18°C مناسب بوده و بدین ترتیب عمل فورسینگ (آماده شدن Head) حدود ۳–۴ هفته به طول می‌انجامد.

برخی پرورش دهندگان ریشه‌ها را با خاک اره یا ماسه نمی‌پوشانند و عمل پرورش و سفید کردن برگ‌ها را در شرایط تاریکی و رطوبت زیاد انجام می‌دهند. با این روش عمل برداشت‌ها راحت‌تر بوده و تمیزتر خواهند بود. بعد از برداشت‌ها باید آنها را در دمای نزدیک به صفر درجه و رطوبت نسبی ۹۵٪ نگهداری کرد تا کیفیت تازه خود را حفظ نمایند.

پس از برداشت هد، ریشه‌ها چندین شاخه کوچکتر تولید می‌کنند که اگر آنها را به همان ترتیبی که گفته شد سفید کنند، برای تهیه سالاد بسیار مناسبند.

عملکرد در هکتار

میزان تولید ریشه در سال دوم ۱۰ تن در هکتار و میزان اندام‌های هوایی ۱۲ تا ۲۵ تن در هکتار در هر سال است. برگ کاسنی را معمولاً در مرداد ماه می‌چینند و آنها را در هوای آزاد و یا در اطاق‌هایی تحت اثر گرمای ملایم خشک می‌کنند. از هر هکتار زمین زراعی به طور متوسط معادل ۱ تا ۱/۵ تن برگ تازه کاسنی به دست می‌آید.

سفید کردن کاسنی

کاسنی از دسته سبزی‌هایی است که قبل از مصرف باید سفید کرد. در اثر این عمل تلخی آن به مقدار زیادی کاسته می‌شود. طرز سفید کردن کاسنی نسبت به انواع مختلف متفاوت است. کاسنی فری را دو تا سه هفته قبل از برداشت محصول در مزرعه سفید می‌کنند. یعنی اگر هوا نسبتاً گرم باشد، دو هفته کافی است و اگر اواخر پاییز یا اوایل زمستان بخواهند این عمل را انجام دهند، سه تا چهار هفته وقت لازم است.

برای سفید کردن کاسنی فری از انواع وسایل زمانند جعبه ، گلدان ، کاغذ و غیره برای جلوگیری از رسیدن نور به برگ های داخلی کاسنی استفاده می کنند. ولی ساده ترین طریق که همیشه بیشتر از سایر طرق معمول است جمع کردن برگ ها و بستن نوک آنها باهم است. بدین طریق برگ های خارجی مانع رسیدن نور خورشید به داخل بوته می شوند. برای سفید کردن کاسنی باید هوا خشک باشد و اگر هوا مرطوب باشد باید وضعیت برگ های وسط بوته را بررسی کرد زیرا رطوبت باعث پوسیدن آنها می شود.

آنچه که به عنوان سبزی مورد استفاده قرار می گیرد در واقع مجموعه ساقه کوتاه و برگ های به هم فشرده ای (Chicon) است که پس از سیلو کردن ریشه ها در تاریکی به وجود آمده و به طول ۱۰-۲۰cm و وزن ۱۰۰gr یا بیشتر می رسد و شکل آن همانند بلال کشیده یا کوتاه و کلفت می باشد.

رشد و نمو برگ های شیکوره پس از سیلو کردن ریشه ها با استفاده از مواد ذخیره ای ریشه و جذب آب صورت می گیرد و برای این منظور نیازی به نور نخواهد بود. البته برخی از ارقام شیکوره مثل Sugar loaf نیاز به سفید کردن نداشته و به خودی خود تولید برگ های شیرین و بدون تلخی می نماید.

بررسی برخی ویژگی های جوانه زنی کاسنی و مرزه در شرایط نور و تاریکی تحت تاثیر سطوح مختلف شوری

یافتن گیاهان مقاوم به شوری در مراحل مختلف رشد، می تواند راهی مناسب در جهت افزایش بهره وری از آب های شور باشد. پاسخ گیاهان مختلف در مرحله جوانه زنی به شرایط شوری نیز می تواند متفاوت باشد. به منظور بررسی اثر

شوری بر ویژگی های جوانه زنی کاسنی و مرزه در شرایط نور و تاریکی دو آزمایش مجزا به صورت طرح کاملا تصادفی با سه تکرار در شرایط ژرمیناتور انجام شد. نتایج نشان داد ویژگی های جوانه زنی کاسنی تحت تاثیر نور قرار نگرفت. اما طول گیاهچه و شاخص بنیه بذر مرزه در شرایط نور نسبت به تاریکی افزایش قابل ملاحظه ای داشت. شوری نیز سبب کاهش قابل ملاحظه ویژگی های جوانه زنی مرزه شد. درصد جوانه زنی به عنوان یک پارامتر مهم از ۳/۸۱ در تیمار شاهد به ۳/۱۵ در تیمار EC۱۲ رسید. اثر متقابل نور و شوری بر ویژگی های جوانه زنی مرزه معنی دار بود. طول گیاهچه، سرعت جوانه زنی و شاخص بنیه بذر مرزه در تاریکی تحت تاثیر شوری قرار نگرفت ولی در شرایط نور شوری سبب کاهش معنی دار آنها شد.

اندام های مورد استفاده



ریشه ، برگ، دانه، گل و تقریبا تمامی اعضای کاسنی مورد استفاده قرار می گیرد.

ترکیبات شیمیایی

الف :- برگ کاسنی

حاوی سولفات ها و فسفات های سدیم ؛ منیزیم ؛ پتاسیم و نیترات پتاسیم، همچنین حاوی اینولین ، فروتوز ، رزین، شیکورین و اسکولتین است.

۵۶گرم برگ کاسنی به صورت جوشانده ۱۰کیلو کالری ارزش انرژی زایی دارد . در تجزیه شیمیایی ۵۶گرم جوشانده برگ کاسنی علاوه بر آب مواد زیر به دست آمده است :

ویتامین های A - B₁ - B₂ ، یک گرم پروتئین، مقدار کمی چربی، ۲ گرم قند و ۴۵ گرم کلسیم کاسنی دارای سزکوئی ترین لاکتون های تلخ مزه به نام لاکتوکسین، لاکتوکوپیکرین ، شیکورئین (گلوکزید کومارینی)، مالتون (پیرون ساده) و تاداگزاسترین (تری ترین) می باشد.

ب :- ریشه کاسنی

دارای ۱۵-۱۱ درصد اینولین ، قندهای مختلف از قبیل گلوکز ، لولز و ساکاروز (۲۲٪-۱۵٪)؛ شیکورئین، پکتین ، لوولین، یک ماده رزینی، لعاب، فلاونوئید، لاکتوکوپیکرین، گلوکوزیدها، شیکوریک اسید، استوفنون، تاراکسا استرول، لاکتوسین، تانن، تری ترین، استرول های اشباع نشده، سسکوئی ترین لاکتون، اسید تارتاریک، واسانس است. دیگر ترکیبات ریشه عبارت است از:

املاح معدنی (کلسیم - فسفر - پتاسیم - سدیم - منیزیم - منگنز و مس) و ویتامین های «ب» - «کا» - «سی» و «پی»

ج: گل

گل های کاسنی حاوی ماده ای به نام شیکورین می باشند که مشتقی از کومارین به نام گلوکوهیدروکسی کومارین است.

تاریخچه

گیاه کاسنی دارای تاریخ غنی به قدمت مصر باستان دارد. مصریان باستان معتقد بودند که مصرف این گیاه می تواند به تصفیه خون و کبد منجر شده و مشکلات قلبی را برطرف نماید. رومیان باستان برای رهایی از مشکلات کبدی ، ریشه کاسنی را به عنوان سبزی آب پز یا خام مصرف می کردند. این گیاه افسانه ای را در برخی از اولین آثار ادبی نیز می توان یافت . هوراس به عنوان بخشی از رژیم غذایی به آن اشاره کرده است.

از عصر ناپلئون ، به عنوان یک جایگزین برای قهوه استفاده قابل توجهی از آن می کردند. سوابق سربازان کنفدراسیون در طول جنگ داخلی آمریکا برای اهداف مشابه از کاسنی استفاده می کردند و کاملاً به عنوان جایگزین قهوه در ایالات متحده معرفی گشته بود. دوران جنگ جهانی دوم در بریتانیا نیز به عنوان قهوه محبوبیت داشت. کشف ریشه کاسنی به عنوان جایگزینی برای قهوه دستیابی به موفقیتی بزرگ در ایالات متحده بود که در این کشور ثبت اختراع گردید.

علاوه بر این در دوران قرون وسطی راهبان، کشت این گیاه را به قاره اروپا معرفی کردند. در فولکلور اروپایی، این گیاه به داشتن قدرت باز کردن درهای پنهان مشهور است.

کاسنی در متون طب سنتی ایران

این گیاه دارویی در متون و منابع طب سنتی ایران نیز به نحو دقیق تعریف و توصیف شده است و از دوران پیش از اسلام تاکنون همواره به مثابه گیاه درمانی شناخته می شده است و اهمیت آن به اندازه ای بوده است که ابن سینا پزشک بزرگ مسلمان در مورد گیاه کاسنی و خواص آن رساله ای نوشته است. در اینجا به تعدادی از متون طب سنتی ایران که به کاسنی پرداخته اند می پردازیم.

رساله الیهندبا حکیم ابوعلی سینا (۳۷۰ هجری قمری)

این رساله به زبان عربی نوشته شده و در آن به خواص؛ فواید و موارد استعمال کاسنی پرداخته شده است.

در شاهنامه حکیم فردوسی (قرن ۴ هجری قمری) در مورد کاسنی چنین آمده است:

به نزدیک خاتون شد آن چاره تبه دید بیمار او را جگر

بفرمود تا آب نار آورند همان تره جو بیار آورند

کجا تره کاسنی خواندش تپش خواست کز قلب بنشاندش

به فرمان یزدان چو شد هفت روز شد به آن دخت چون ماه گیتی فروز

محمود بن محمد چغمینی (قرن ۸ هجری قمری) در کتاب قانونچه در طب در مورد نحوه کاربرد و فواید کاسنی می نویسد:

در درد کبد اگر با سرخی رنگ و امتلا بدن همراه باشد. علاجش زدن رگ باسلیق؛ دادن شیر کاسنی با سکنجبین؛ مالیدن صندل سفید با گلاب و کافور به ناحیه کبد و نوشاندن جو آب و سکنجبین و خوردن نان با آبغوره است. در کتاب مخزن الادویه تالیف محمد حسین شیرازی (قرن ۱۳ هجری قمری) در مورد کاسنی این گونه آمده است: کاسنی که به عربی آن را هندبا گویند نباتی است که در اکثر بلاد می روید. و دو نوع بری و بستانی دارد.

خواص

مفتح، مسکن حدت صفرا و خون و تشنگی، مالیدن آب برگ آن به پیشانی خواه به تنهایی و یا با سرکه و صندل جهت صداع گرم صفراوی مفید است. آشامیدن آن جهت تفتیح سده کبد و طحال، استسقای حاد، تفتیح سدد احشا و عروق، تقویت جگر، تسکین حرارت خون و غثیان مستعمل و هر چه تلخ تر باشد تاثیر آن در رفع سدد و امراض کبد بیشتر است. سید اسماعیل جرجانی در ذخیره خوارزمشاهی (قرن شش هجری قمری) برای درمان استسقا اشاره دارد به نسخه ای که منسوب به طبیب مشهور ایرانی محمد بن زکریای رازی است در این نسخه آمده است برای درمان استسقا از ریوند چینی، عصاره غافت، تخم کاسنی، تخم کرفس و هفت برگ هر یک به مقدار معین، شربت درست کرده و هر هفته به بیمار بدهند.

کاربرد امروز



مصارف امروزی کاسنی بیشتر بر ریشه و ماده موثره اینولین متمرکز است. اینولین موجود باعث تکثیر افزایش فلور روده ی، بدون به هم زدن اکوسیستم فردی می شود این اثر در سال ۲۰۰۰ میلادی توسط آژانس ایمنی بهداشت مواد غذایی کشور (AFSSA) فرانسه به تایید رسیده است.

مطالعات اخیر بر روی ماده موثره اینولین اثرات کاهش چربی خون و ضد مسمومیت کبدی نیز نشان می دهد. با توجه به مجموعه تحقیقاتی که در طب سنتی و طب جدید امروزه انجام گرفته است می توان خواص زیر را برای این گیاه بیان کرد:

تمام قسمت های کاسنی مخصوصاً ریشه و برگ آن، محرک صفرا بوده و به عمل هضم کمک می کند و اثر آن در نارسایی های کبدی؛ قولنج های کبدی و ناراحتی های صفراوی بارز است. ریشه و برگ های آن در بهبود تب ها، یرقان (زردی) و انسداد مجاری صفراوی مفید است. اگر آب پخته کاسنی را با سکنجبین میل کنید بهترین میل داروی تب های طولانی و مداوم است.



استفاده از عرق کاسنی برای کلسترول خون؛، خارش های پوستی، طراوت و شادابی پوست و رفع جوش صورت توصیه می شود. از دم کرده برگ های تازه کاسنی و یا جوشانده برگ های خشک و یا دم کردن گل های کاسنی نیز می توان استفاده کرد. آگاهی از خواص کاسنی امروزه به مثابه پاره ای از فرهنگ ایرانی درآمده و مردم ما رویکرد مثبتی نسبت به این گیاه دارند. معمولا اغلب عطاری ها محصولات این گیاه را به صورت عرقیات و ترکیب با گیاهان دیگر به صورت پودر یا کپسول برای درمان به کار برده و عرضه می کنند و از گیاهان پر فروش عطاری هاست.

مقدار زیاد اینولین در کاسنی موجب مدر بودن آن می شود و از طریق دفع کلیوی و

صفر سموم بدن را دفع می کند. اهمیت ریشه کاسنی در درمان بیماری های کبدی و صفراوی به خوبی ثبت شده است. با توجه به اهمیت کبد در تصفیه بدن از سموم و کمبود داروهای کبدی در کشور به نظر می رسد زمینه کاری برای تهیه فراورده های متعدد از این گیاه با ارزش موجود می باشد.

از مخلوط برگ، ریشه و تخم این گیاه برای درمان مسمومیت ها، ورم مفاصل، ورم طحال، اختلاط خونی، تقویت بنیه و تصفیه خون به ویژه در بیماری های عفونی استفاده می شود.

از آن به عنوان اشتها آور و درمان نارسایی اعمال کبد، هیستری، وجود خون در ادرار، تب های نوبه، بیماری های مزمن پوستی در حالات خفیف دفع رسوبات ادراری، عفونت مجاری ادرار، کم خونی، نقرس و روماتیسم بهره گرفته می شود.

با گذاردن ریشه یا ریزوم تازه در الکل، اینولین موجود در آن به صورت کریستال های ستاره ای می گردد که معمولاً جهت تهیه محیط های کشت باکتری و تشخیص بعضی از باکتری ها که قادر به تخمیر آن می باشند و ارزشیابی فعالیت های کلیه به کار می روند.

در نواحی شمالی با قرار دادن قسمت گوشتدار ریشه کاسنی به مدت ۱۲-۸ ساعت در آب سرد، خیسانده ای با طعم تلخ و ناپسند تهیه می شود که پس از صاف کردن در صبح ناشتا به عنوان داروی کمکی جهت رفع تب مالاریا مورد مصرف قرار می گیرد.



کاسنی، خاصیت مسکن داشته و بعضی از قندهای موجود در آن (اولیگوساکاریدها) دارای خاصیت افزایش میکروب های مفید و کاهش باکتری های بیماری زا در روده می باشند. مطالعات جدید نشان می دهند که برخی ترکیبات کاسنی در مشکلاتی از جمله یبوست، اسهال های میکروبی، سرطان و بیماری های قلبی و عروقی می توانند موثر واقع گردند.



روی برگ های آن تعداد زیادی عوامل زنده ی مفید، زندگانی می نمایند، لذا شستن آن در شرع و طب قدیم منع شده است . و چون انواع بیابانی کاسنی آلودگی نداشته و در یرتوی آفتاب پرورش پیدا می کنند، بنابر این برگ های تازه اش را می توان ناشسته خورد. برگ این گیاه حرارت صفرای را از بین برده و از فشار خون می کاهد. مالیدن آب برگ به تنهایی و یا با سرکه جهت سردرد مفید است ، ضماد کوبیده ی برگ جهت درد چشم و ورم ملتحمه نافع است. مضمضه جوشانده ی برگ و بذر جهت درد دندان های آسیا سودبخش می باشد .

ضمادکاسنی با آرد جو بر روی سینه جهت تنگی نفس و تقویت قلب و تحلیل اورام تجویز شده است. شهوت را زیاد می کند. در طب جدید ثابت شده است که کاسنی در

نوسازی یاخته های کبدی نقش برجسته ای دارد. در ساختن کروموزوم های نر و ماده ی نطفه نیز می توان نقش کبد را نادیده گرفت.

شربت کاسنی را به عنوان تقویت کننده کودکان تجویز می کنند.

جوشانده گیاه زایمان را آسان می کند. در هلند دو کیلو کاسنی را در ده لیتر آب می جوشانند و آن را به گاوها در موقع فارغ شدن می دهند تا زایمان آنها آسان شود. عجب آن که گاوها در مواقع عادی از خوردن کاسنی و جوشانده ی آن خودداری می کنند، ولی هنگام زاییدن آن را با ولع زیاد می نوشند.



تخم کاسنی، جهت سر درد، تنگی نفس، باز کردن کیسه صفرا، استسقاء، یرقان و تب های صفراوی سودمند بوده و جوشانده ی آن با رازیانه جهت دفع سموم مفید بوده و نیز برای ضعف کرده، طحال، بند آمدن خون ریزی سینه و تحریک اشتها مؤثر بوده و در سایر افعال همانند برگ می باشد. مقدار خوراک آن از ۵ گرم تا پانزده گرم است. بد طعم و قی آوراست. همچنین طبق مطالعات انجام شده بر حیوانات آزمایشگاهی، مواد مؤثر کاسنی می توانند از سرطان روده جلوگیری کند. از دیگر اثرات مفید کاسنی، حفاظت کبد در برابر سموم کبدی است و این اثر با ماده ای به نام تتراکلروکربن به اثبات رسیده است. ریشه کاسنی با افزایش جریان زردآب به بدن کمک می کند تا مواد غذایی و مایعات موجود در بدن بهتر هضم شوند.

پماد تهیه شده از برگ های له شده آن برای درمان التهاب و ورم چشم استفاده می شود. مخلوطی از آب کاسنی، هویج، کرفس و جعفری، غذایی مغذی برای اعصاب، چشم و سیستم عضلانی به حساب می آید. در پیش گیری از پوکی استخوان، سرطان روده و سینه موثر است. این گیاه که خاصیت طبیعی رونده دارد، با بیوست حاد مقابله می کند. آب کاسنی همراه با کرفس و جعفری خاصیت تقویت کنندگی داشته و برای بیماران کم خون بسیار مفید است.



مصرف پودر ریشه خشک آن همراه با عسل برای درمان برونشیت حاد مفید است .
مصرف خوراکی کاسنی سردرد را برطرف می کند درحالی که مصرف موضعی آن به عنوان کمپرس، التهاب ایجاد شده بر اثر آرتروز را کاهش می دهد.

کاسنی برطرف کننده تشنگی مفرط، مدر و موثر در درمان دیفتری و درمان گر بیماری های پوستی است. میکروب کشی آن از آنتی بیوتیک ها قوی تر ذکر شده است. تا حدودی بر روی اشرشیاکلی و پسودومونا آنروژینوزا موثر است ولی اثر ضدقارچی مناسبی ندارد. عصاره گیاه دارای اثرات ضد باکتریایی مناسبی نسبت به اثرات ضد قارچی آنها می باشد از این رو خالص سازی عصاره گیاهان و ردیابی ماده یا مواد موثره آنها توصیه می شود .

در درمان التهابات معده و پاک کردن مجاری ادراری موثر است. اگر آب پخته کاسنی را با سکنجبین میل کنید بهترین داروی تب های طولانی و مداوم است. مالیدن آب کاسنی به محل های خارش بدن بسیار مفید است. غرغره آب کاسنی با فلوس برای درد گلو، ورم و سوزش گلو مفید است.

فرمول مذکور برای درمان ورم حلق (لارنژیت) و تورم مفصلی نافع است. مصرف تخم کاسنی، کمی با حالت تهوع همراه است. افزودن سکنجبین این مشکل را برطرف می کند. ریشه کاسنی خلط آور بوده در بازکردن و روان شدن اخلاط بسیار موثر بوده و مجاری گوارشی را پاک کرده و بهترین تصفیه کننده خون است. در از بین بردن ورم احشا خیلی موثر است.



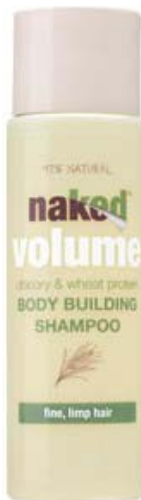
بهترین دارو برای درمان آب آوردن شکم است. در نفخ و تحلیل مواد بسیار نافع بوده و برای تقویت معده، زیاد کردن ادرار و رفع درد مفاصل مفید است.

گل کاسنی به عنوان ملین و افزایشده صفرا مورد استفاده قرار می‌گیرد. عرق کاسنی که از گیاه تازه کاسنی گرفته شده باشد برای خنکی به کار می‌رود. برگ‌های کاسنی دارای املاح پتاس است و جوشانده آن برای تصفیه خون، تقویت معده و اعضا به کار می‌رود.

تمام قسمت‌های کاسنی مخصوصاً ریشه و برگ آن، محرک صفرا است و به عمل هضم کمک می‌کند و اثر آن در نارسایی‌های کبدی و ناراحتی‌های صفراوی بارز است. کاسنی در ازدیاد نطفه و زیبایی چهره کودک تازه متولد مفید است. انسان را از ابتلا به قولنج نگه داشته و توان و نیروهای بدنی را تجدید می‌کند. در ضعف اعصاب، ضعف چشم و فشار خون مفید است،

قلب، کلیه، کبد را فعال و با نشاط می‌گرداند. رحم را به وظیفه طبیعی خود وا می‌دارد. برگ کاسنی دارای مقداری ویتامین "ث" است و لذا در حفظ جوانی موثر است. برگ آن زهر طحال را از بین برده و کیسه صفرا؛ یرقان و دردهای معده و کبدی را معالجه می‌کند.

تخم و گل کاسنی برای درمان زخم‌های داخل دهان مفید است. همچنین در دفع رسوبات ادراری؛ عفونت مجاری ادرار و درمان نقرس و رماتیسم اثر معالج دارد.



ریشه‌های ضخیم کاسنی را پس از خشک کردن و به عمل آوردن به همراه قهوه مصرف می‌کنند. این نوشیدنی در فرانسه طرفداران خاصی دارد، به نام قهوه شیکوری معروف است و بسیار گران قیمت می‌باشد. دم کرده برگ و ریشه کاسنی وحشی به مقدار پانزده گرم در یک لیتر آب برای افرادی که مبتلا به یرقان هستند، نوشیدنی مناسبی است. خشک شده کاسنی دارای عطری شبیه ادویه و طعمی تلخ است. ریشه آن ترشح صفرا را بالا می‌برد و به خاطر این که شیره معده را تحریک می‌کند اشتهای را زیاد می‌نماید.

در استعمال خارجی، قرار دادن برگ های تازه و له شده کاسنی بر روی پوست بدن، برای آرام کردن ناراحتی های جلدی ناشی از التهاب و تحریکات سطحی به کار می‌رود.

خوردن مقادیری برگ و ریشه کاسنی توسط مادران باردار امکان پسر شدن جنین را بیشتر می‌نماید. در این مورد روایاتی نیز از ائمه اطهار نقل شده است، امام ششم (ع) می‌فرماید: خانواده ای که کاسنی زیاد می‌خورد فرزند پسر بیش از دختر دارد.

مصرف برگ آن التهابات و ورم لته را که ناشی از کبود ویتامین است بهبود می‌بخشد در این مورد بهتر است عصاره گیاه بر روی لته با استعمال خارجی مالیده شود. ریشه کاسنی نیز اثرات قاطع در رفع ورم التهابی لته دندان و حتی در مواردی که با خون ریزی همراه باشد، اگر عصاره آبی یا الکلی گیاه بر روی لته مالیده شود یا ماساژ داده شود در رفع آن



مؤثر است. به علاوه اگر در خمیردندان‌ها وارد شود اثر ضد میکروبی خوبی ظاهر می‌کند. کاسنی ضد عفونتی کننده مجاری ادراری و درمان عفونت‌های موضعی پوست است.

عصاره الکلی گیاه کاسنی دارای اثر ضد التهابی است ولی در طب سنتی گل گیاه به عنوان ملین و افزایش‌دهنده صفرا به کار می‌رود. همین‌طور به عنوان تب‌برو معرق هم به کار رفته است. باعث کاهش تعداد و دامنه ضربان قلب می‌شود و اثر داروکی‌تیدین روی قلب را تقویت می‌نماید. در رفع اگزما، ورم طحال، درد قلب، تقویت قوه بقاء، درد چشم، مخملک، تورم زبان، زیاده‌بازق دهان، کورک و خارش و بواسیر مؤثر است.

استفاده منظم و مکرر از ریشه کاسنی، تقویت کننده کبد بوده و برای زنان مبتلا به سندرم

قبل از قاعدگی مفید می‌باشد. سطح هورمون بدن را متعادل نگه می‌دارد. سم‌زدا و پاک‌کننده مجاری ادراری، رگ‌های خونی و کبد است. برخی داروهای گیاهی حاوی کاسنی برای درمان نقرس و دردهای روماتیسمی نیز موجود است. برای سیستم گردش خون و عروق، رفع سلولیت و کاهش وزن بدن در چند هفته نافع است. ورم شکم، کبد و طحال، درجه حرارت بالا و تشنگی را برطرف می‌نماید.

کاسنی در کشور ما برای درمان حصبه یا تیفوئید تجویز می‌شده است.

این گیاه در درمان‌های گل‌باخ استفاده می‌شود. لاتکس موجود در ساقه برای رفع زگیل مفید است.

گل، برگ و ریشه خوراکی هستند. برگ به صورت خام یا پخته خورده می شوند (بعد از آن که عملیات سفید کردن که قبلاً شرح داده شده است انجام گرفت) به ویژه هنگامی که گیاه گل داده است. برگ در تهیه سالاد زمستانی مورد استفاده قرار می گیرد.

گل نیز به صورت خام در تهیه سالاد مصرف می شود. ریشه پخته شده نیز مانند هویج وحشی خوراکی است. جوشانده ریشه های جوان سبزی بسیار خوش طعمی را تشکیل می دهند. گفته می شود که یک غذای ایده آل برای بیماران دیابتی است. اینولین می تواند برای ساختن یک شیرین کننده مناسب برای بیماران دیابتی مورد استفاده قرار گیرد. ریشه بو داده به عنوان قهوه بدون کافئین و یا جایگزین آن مورد استفاده قرار می گیرد. ریشه های جوان کمی تلخ و طعم کارامل مانند در هنگام بو دادن را دارند. ریشه بیش از ۲ سال بسیار تلخ است. فرانسوی ها و اروپایی ها بر این باورند که کاسنی، هنگامی که به قهوه اضافه می شود، کیفیت اسیدی آن را خنثی و اثر نامطلوب آن بر روی معده را از بین می برد.

آن را برای تاکی کاردی (ضربان قلب سریع) مورد استفاده قرار می دهند.

گل ها می تواند به هضم غذا کمک کند. از برگ به عنوان ضماد برای رفع ورم ها، کبود خارجی، پارگی پوست و التهاب استفاده می شود.

کاسنی کمک می کند تا از توانایی بدن برای جذب کلسیم پشتیبانی کند. کلسیم یک ماده مغذی است که برای ساخت و حفظ استخوان های قوی و دندان کمک می کند. کاسنی توسط باکتری ها در



روده بزرگ تخمیر شده که منجر به افزایش جذب کلسیم و سایر مواد معدنی می شود. مطالعه انجام شده در سال ۲۰۰۲ نشان می دهد که اینولین برای کاهش خطر سرطان روده بزرگ مفید است.

کاسنی به عنوان مقوی در درمان سنگ کیسه صفرا و سنگ کلیه، ناراحتی های دستگاه گوارش، التهاب روده، مشکلات سینوس ها، التهاب دستگاه ادراری، بریدگی ها و کبودی استفاده می شود. کاسنی برای رفع مشکلات طحال توصیه می شود.

آب و چای برگ ساخته شده از گیاه شکوفه داده به از بین بردن سنگ کیسه صفرا، موکوس داخلی و صفرا کمک می کند. همچنین مفید برای مشکلات معده و روده، مشکلات گوارشی و گاستریت می باشد.

از کبد و عملکرد کیسه صفرا محافظت می نماید. آنتی اکسیدان، هاضم غذا و چربی، مداوا کننده یبوست های گاه به گاه و کاهنده اسید اوریک است. برای رفع درد قلنج، جوشانده برگ کاسنی را شب هنگام، وقت خواب، بخورید. برای تقویت قوه باه از برگ و ریشه یا عرق کاسنی استفاده کنید و به خاطر داشته باشید که در خوردن آن افراط نکنید (دو یا سه روز در ماه استفاده کنید). برای سردردهای گرم و صفراوی برگ کاسنی را له نموده به پیشانی بمالید. برای ورم ملتحمه و درد چشم کوبیده کاسنی را به صورت ضماد بگذارید.

از سکنه قلبی جلوگیری یا آن را درمان کرده و بر روی میکروب های دهان اثر می گذارد و روند سخت شدن رگ ها را کندتر می کند. کاسنی پخته شده همراه با سرکه قرمز، یک خوراکی



فرعی مفید برای سلامتی قلب است.

مطالعات پزشکی نشان می دهد که خوردن کاسنی دشتی توسط گربه، حیوانات خانگی مزرعه و سگ در کاهش انگل و کرم کاملا موثر است که این مطلب موجب استفاده گسترده آن در مکمل های علوفه شده است.

برای درمان یبوست از دم کرده برگ و ریشه کاسنی هر روز صبح ناشتا یک استکان میل شود، ۵ گرم در ۱۵۰ سی سی آب به مدت ۲۰ دقیقه دم کرده صاف نموده با کمی عسل میل شود یا این که ۱ تا ۲ قاشق از شربت کاسنی میل شود.

- برای درمان اگزما از دم کرده برگ کاسنی روزی یک فنجان استفاده می شود.
- برای درمان ورم طحال ۵ گرم برگ کاسنی را در ۲۰۰ سی سی آب دم کرده روزی ۳ فنجان قبل از غذا میل کنید.
- برای ضد عفونی معده ۱۰ گرم ریشه کاسنی در ۲۰۰ سی سی آب دم کرده صبح ناشتا یک استکان میل کنید.
- برای تسکین درد قلب ۳ روز آب کاسنی بنوشید هر دفعه ۲ قاشق غذاخوری میل شود. یا عرق آن ۱۰ صبح و ۵ عصر نصف استکان به مدت ۷ روز بنوشید.
- برای درمان بزرگ شدن کبد ۵ گرم ریشه کاسنی در ۳۰۰ سی سی آب جوشانده و بخورید.

بررسی اثر حفاظتی عصاره پلی فنلی گیاه کاسنی بر مسمومیت کبدی موش صحرائی

ترکیبات پلی فنلی گیاهی از جمله فلاونوئیدها نقش مهمی در درمان بسیاری از بیماری ها دارند. همچنین برخی از این ترکیبات دارای اثرات حفاظت کنندگی بر کبد می باشند. در این مطالعه اثر حفاظتی عصاره پلی فنلی کاسنی و

خارمریم (به عنوان شاهد مثبت) در برابر آسیب اکسیداتیو سلول های کبدی، ایجاد شده توسط تیواستامید بر روی موش صحرائی مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه، عصاره با دوز ۲۵ میلی گرم بر کیلوگرم و تیواستامید با دوز ۵۰ میلی گرم بر کیلوگرم به صورت درون صفاقی تزریق شد. میزان فعالیت آمینوترانسفرازهای سرمی SGPT و SGOT، آلکالین فسفاتاز و بیلیروبین برای بررسی عمل کرد عصاره در برابر آسیب حاصل از تیواستامید بر روی کبد اندازه گیری شد. کاهش معنی دار میزان فعالیت آمینوترانسفرازها؛ آلکالین فسفاتاز و بیلیروبین در گروه هایی که عصاره خارمریم و کاسنی را همراه با تیواستامید دریافت کرده بودند در مقایسه با گروه تیمار شده با تیواستامید مشاهده گردید.

بررسی فیتوشیمیایی دو گیاه کاسنی و کلپوره و سنجش اثرات ضد میکروبی و ضد قارچی آنها

بیماری های عفونی یکی از عوامل مهم مرگ و میر در جهان است. به علت تقاضای وسیعی که جهت استفاده از عوامل فارماکولوژیکی جدید به خصوص ترکیبات ضد قارچ وجود دارد و با توجه به عوارض جانبی داروها به خصوص ترکیبات ضد میکروب، همچنین نیاز به موادی با سمیت کمتر، این بخش از علوم، یعنی جداسازی داروهای جدید از گیاهان در دهه های ۱۹۹۰ دارای اهمیت ویژه ای است.



در این تحقیق پس از جمع‌آوری و تایید دو گیاه کاسنی و کلپوره از قسمت هوایی و ریشه کاسنی و قسمت هوایی کلپوره به طور جداگانه عصاره‌گیری به روش ماسیراسیون انجام شد. سپس عصاره‌ها از نظر فیتوشیمی و اثر بر روی تعدادی از باکتری‌ها و قارچ‌های بیماری‌زا مورد بررسی قرار گرفتند.

در بررسی‌های انجام شده بر روی گیاه کاسنی مشخص شد که این گیاه حاوی مقادیری تانن، ترپنویید، لوکوآنتوسیانین، استرول و فلاونویید بوده و تا حدودی بر روی اشرشیاکلی و پسودومونا آيروژینوزا مؤثر است ولی اثر ضد قارچی مناسبی ندارد و گیاه کلپوره حاوی مقادیری تانن، ترپنویید، ساپونین، استرول، فلاونویید و لوکوآنتوسیانین

بوده و تقریباً بر روی تمام باکتری‌های مورد آزمایش دارای اثر می‌باشد ولی دارای اثر ضد قارچی بارزی نمی‌باشد.

عصاره‌های دو گیاه مورد بررسی خصوصاً گیاه کلپوره دارای اثرات ضدباکتریایی مناسبی نسبت به اثرات ضدقارچی آنها می‌باشد از این رو خالص‌سازی عصاره گیاهان و ردیابی ماده یا مواد مؤثر آنها توصیه می‌شود.

بررسی اثر داروهای گیاهی بر هیپربیلیروبینمی نوزادی

درمان با داروهای گیاهی از روش‌های شایع در طب سنتی و طب مکمل می‌باشد و زردی نوزادی یا هیپربیلیروبینمی با شیوع فراوان از دیرباز با روش‌های مختلف غذایی و گیاهی درمان شده و لازم است کارآیی این داروها که به طور

وسیع کاربرد دارند به وسیله روش های علمی مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد. هدف از این مطالعه بررسی کارآیی داروهای گیاهی شایع مورد استفاده درمان زردی نوزادی به صورت آزمایشگاهی می باشد.

۰/۵ میلی لیتر از عصاره پنج گیاه شاهتره، کاسنی، شیر خشت، عناب، ترنجبین که به وسیله تقطیر هیدروالکلی تهیه شده به یک میلی لیتر از سرم نوزادان با هیپر بیلیروبینمی اضافه شد و میزان بیلیروبین اندازه گیری شده با گروه شاهد مقایسه گردید در این بررسی مشخص شد که تنها عصاره گیاه کاسنی می تواند به طور معنی داری باعث پایین آورده شدن بیلیروبین غیر مستقیم سرم گردد.

داروهای گیاهی از طرق مختلف از جمله تحریک کارکرد کبد و کاهش گردش روده های کبدی باعث کاهش بیلیروبین میگردند ولی گیاه کاسنی به طور مستقیم این عمل را انجام می دهد. بررسی های بیشتر می تواند ماده مؤثره اصلی گیاه کاسنی بر روی هیپر بیلیروبینمی را تعیین نماید.

بررسی تغییرات بیلی روبین و پروتئین های سرم اسب به دنبال مصرف کاسنی

از آنجایی که در برخی از موارد پاتولوژی یک همانند اورمی و یرقان در اسب ممکن است تغییرات بیلیروبین و پروتئین ها اهمیت کلینیکی پیدا کند و از طرفی این گیاه در اسب تاکنون ارزیابی نشده است، لذا در این مطالعه (به عنوان یک تحقیق پایه) به تأثیر برگ کاسنی بر روی تغییرات فاکتورهای فوق سرمی اسب پرداخته شد تا مشخصا به این سوال علمی جواب داده شود که آیا می توان برخی از آثار کاسنی به خصوص تغییرات سرمی را در اسب در شرایط طبیعی مشاهده کرد.

در این بررسی هشت سر از اسب‌ها بی که سنی بین ۱۰-۲۰ سال دارند تحت مطالعه قرار گرفتند. قبل از تجویز دارو، تمامی اسب‌ها با نظارت متخصص داخلی دام بزرگ معاینه شدند و سلامتی آنها تعیین گردید. از تمامی اسب‌ها نمونه خون اخذ شد تا هر اسبی به عنوان نمونه کنترل خودش تحت بررسی قرار گیرد. سپس برگ‌های خشک شده کاسنی به میزان ۰/۵ گرم به ازای هر کیلو گرم وزن بدن اسب به صورت روزانه و همراه با جیره غذایی معمولی و به مدت ۱۵ روز به اسب‌ها خوراندند. پس از شروع مطالعه و به صورت روزانه نمونه‌های خون اسب‌ها جمع‌آوری گردید و خون‌گیری تا یک هفته بعد از قطع مصرف کاسنی و جمعا تا ۲۱ روز ادامه یافت، سرم نمونه‌ها جدا گردید. در نمونه‌های سرمی مقادیر بیلیروبین تام و کونژوگه و هبومین و پروتئین تام اندازه‌گیری شدند. میانگین فاکتورهای فوق از نظر آماری مقایسه شد. میانگین سرمی بیلی روبین تام و کونژوگه در طی مطالعه کاهش یافت ولی این کاهش معنی‌دار نبود مقادیر پروتئین تام و آلبومین در طی مطالعه و روز بیست و یکم افزایش یافت که این افزایش برای آلبومین معنی‌دار بود. به نظر می‌رسد که کاسنی بر روی غلظت‌های سرمی بیلی روبین و پروتئین اسب در وضعیت طبیعی موثر باشد. بنابراین برای شاید در شرایط پاتولوژیکی کلینیکی یا تجربی اثر مفید درمانی داشته باشد.

بررسی اثر گیاه کاسنی بر بیماران تالاسمی ماژور مراجعه‌کننده به بیماریهای خاص و ضد مالاریایی ریشه کاسنی

از بین گیاهان مورد بررسی عصاره زراوند، هلیله سیاه و ریشه کاسنی روی -HSV ۱ و آدنو ویروس موثر بودند. زراوند و ریشه کاسنی به طور کامل از تکثیر -HSV ۱ ممانعت می‌کردند ولی اثر کاملی روی تکثیر آدنو ویروس نشان ندادند.

هليله سياه اثر كمى در ممانعت از تكثير هر دو ويروس از خود نشان داد. براى مشخص شدن مكانيسم اثر عصاره ها پژوهش هاى بيشترى لازم است تا از آنها داروهاى موثرى به دست آورد.

نسخه درمان پروستات

برگ زيتون - كاسنى - شاتره - ترنجبين - عناب - سيستان - ريوند چينى - خارخاسك - بارهنگ - درمنه -
بومادران - كاكنج - خارشتر - گل پنيرك - تخم گشنيز - تخم كرفس - ترشك
كلييه داروهاى فوق را با هم مخلوط كرده روزانه دو نوبت، صبح ناشتا و شب دم كرده و به مدت يك هفته ميل كنيد.

چاى كاسنى (رفع سوءهاضمه)

گياه كاسنى مى تواند با تاثير بر پرزهاى دستگاه گوارش و كبد سبب كار كرد بهتر آن شود و نفخ و مشكلات هضم را بهبود ببخشد، ۴ گرم ريشه كاسنى را در ۱۵۰ ميلي ليتر آب جوشيده به مدت ۱۰ دقيقه دم كنيد و بعد از صاف كردن ۱ تا ۲ فنجان قبل از غذا به مدت يك ماه بنوشيد.

طرز تهیه شربت کاسنی



آب کاسنی را گرفته و هم وزن آن شکر اضافه کرده آهسته می جوشانیم تا سفت شود.

طریقه و میزان مصرف

ریشه کاسنی

روزانه ۳ تا ۵ گرم پودر ریشه در ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلی لیتر آب میل شود. (دم کرده یا جوشانده) ۲۰-۱۵ گرم ریشه ی له شده در یک لیتر آب

عرق کاسنی

عرق کاسنی اثرش از آب (شیره) کاسنی کمتر و ضعیفتر است، خاصیت آن از خود کاسنی کمتر ولی آسانتر است و به مقدار یک لیوان با کمی قند مصرف می شود .

آب کاسنی

خوردن آب کاسنی با سکنجبین اثر تب بر داشته و برای درمان تب های کهنه تجویز می شود .
شستشوی چشم با آب کاسنی تورم را بهبود می دهد .

برگ کاسنی

له کرده برگ تازه کاسنی برای درمان خارش ها و تحریکات پوستی استفاده می شود .

۱۰-۱۵ گرم برگ با یک لیتر آب جوش دم کرده و صاف نمایید و برای تقویت معده و ناراحتی های کبد یک فنجان قبل از غذا مصرف شود.

به طور کلی ۸-۱۵ گرم از برگ های تازه یا خشک را در یک لیتر آب به مدت یک ربع ساعت دم می کنند. سپس مخلوط به دست آمده را از صافی عبور می دهند. یک لیوان از این دم کرده را قبل از هر وعده ی غذایی می توان میل کرد یا جوشانده ی آن را به همین روش (۸-۱۵ گرم برگ گیاه، در یک لیتر آب به مدت ۵ دقیقه جوشیده شود) مورد استفاده قرار می دهند.

همچنین می توان معادل ۱۰ گرم (دو قاشق غذاخوری) از برگ و گل کاسنی را خرد یا له کرد و با یک لیوان آب به مدت ۵ تا ۱۰ دقیقه جوشاند و پس از صاف کردن مصرف نمود. این جوشانده را می توان با کمی شکر ، نبات و یا عسل شیرین کرد و روزی یک تا دو نوبت از آن خورد.

تخم (دانه) کاسنی

در افعال، مشابه برگ کاسنی است ولی طبیعتی گرم دارد و مقدار مصرف از گرد تخم کاسنی ۳ تا ۱۲ گرم و از جوشانده تخم کاسنی ۴۵-۱۵ گرم است.

آثار فارماکولوژیک مشاهده شده

عصاره گیاه اثر مهاری بر ماست سل‌های دخالت‌کننده در واکنش‌های آلرژیک داشته و با دوز بالا اثر مهاری بر شوک آنافیلاکتیک (الفا شده در موش) دارد و سبب مهار آزادسازی هیستامین از ماست سل‌های فعال نیز می‌گردد.

بررسی اثر عصاره کاسنی و اسانس کرفس بختیاری بر رفع مسمومیت ناشی از سموم ارگانوفسفر در موش صحرایی

دانش بومی طب سنتی و دام پزشکی سنتی از برخی گیاهان دارویی به عنوان رفع مسمومیت به کار می‌رفته است. به همین منظور جهت بررسی اثر ضد مسمومیت عصاره یا اسانس دو گیاه دارویی و مقایسه اثرات این گیاهان با داروهای سنتزی در مسمومیت با سموم ارگانوفسفره تحقیق حاضر انجام شد.

در همین راستا اثر عصاره اتانولی ریشه کاسنی و اسانس برگ گیاه کلوس بر روی بافت‌های کبد و کلیه موش صحرایی مورد بررسی قرار گرفتند. صفاتی نظیر میانگین تغییر وزن ثانویه و ضایعات پاتولوژیکی مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج به دست آمده از مشاهدات هیستوپاتولوژیک کلیه نشان داد که کمترین ضایعات مربوط به گروه تحت درمان با کلوس با پیمانه ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی گرم در کیلو گرم و بیشترین ضایعات در گروه‌های تحت درمان با ریشه کاسنی با پیمانه ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی گرم در کیلو گرم و گروه تحت درمان با داروی استاندارد (فنوباریتال سدیم و شارکل فعال) بود.

بررسی هیستوپاتولوژیک نمونه های کبد بیشترین اثر حفاظتی مربوط به گروه تحت درمان با داروی استاندارد و در ادامه گروه تحت درمان با گیاه کلوس با پیمانۀ ۴۰۰ میلی گرم در کیلو گرم و سپس گروه تحت درمان با گیاه کلوس با پیمانۀ ۲۰۰ میلی گرم بودند. کمترین اثر حفاظت کنندگی کبدی مربوط به گروه شاهد و گروه تحت درمان با کاسنی با پیمانۀ ۲۰۰ میلی گرم بود. نتایج مربوط به تغییر افزایش وزن ثانویه به وزن اولیه حاکی از آن بود که گروه تحت درمان با داروی استاندارد بیشترین افزایش وزن و گروه تحت درمان با گیاه کلوس با پیمانۀ ۲۰۰ میلی گرم کمترین میانگین افزایش را داشتند. با بررسی نتایج چنین به نظر می رسد که وجود ماده موثره در گیاه کلوس می تواند اثرات مسمومیت سموم ارگانوفسفره را کاهش دهد، بنابراین استخراج ماده موثره از این گیاه را توصیه می شود.

خواص دارویی کاسنی پا کوتاه

از عصاره شاخ و برگ کاسنی پا کوتاه *C.pumilum* برای درمان عفونت باکتریایی، مسمومیت، سرطان و روماتیسم استفاده می شود.

فرآورده های دارویی موجود در بازار

عرق کاسنی - محلول خوراکی لیورتونیک - شامپو - لوسیون - قرص شیکوریدین - قرص آنتوم

روایات بزرگان دین پیرامون کاسنی

حضرت محمد^(ص): کاسنی سید سبزی‌ها است

حضرت رضا^(ع) فرموده‌اند: بر شما باد خوردن سبزی کاسنی که مال و فرزند را زیاد نماید. هرکس دوست دارد اولاد و ثروتش زیاد شود به خوردن کاسنی ادامه دهد.

حضرت امام صادق^(ع) فرموده‌اند: هرکس وقت خواب ۷ برگ کاسنی در شکم او باشد در آن شب از قولنج درامان است. حضرت علی^(ع) فرموده‌اند: بر تو باد کاسنی که آب نطفه را زیاد می‌کند و کودک را زیبا می‌نماید و چون گرم است بیشتر پسر را باعث می‌شود.

حضرت محمد^(ص) فرموده‌اند: هرکس کاسنی بخورد و بخوابد جادو زهر به وی اثر نمی‌کند.

یکی از صالحین گوید در بعضی از وقت‌ها بیدار شدن در شب برای نماز برایم مشکل بود و این مرا غمگین می‌نمود شبی امام زمان^(عج) را در خواب دیدم و به من فرمودند کاسنی بخور که بیدار شدن برایت آسان گردد. آب آن را نوشیدم و بیدار شدن برایم آسان شد.

امام صادق^(ع) نیز فرموده‌اند: بر تو باد ، کاسنی که نطفه را زیاد می‌کند و کودک را زیبا می‌گرداند.

امام رضا^(ع) فرموده‌اند: کاسنی بر هر دردی شفا هست هیچ دردی در درون انسان نمی‌شود مگر این که با کاسنی از بین برود. بنا به فرموده ی امام ششم (ع) خانواده هائی که کاسنی می خورند فرزند پسر بیش از دختر دارند روی امام هشتم (ع) فرموده اند که کاسنی دوی هزار درد است.

اما رضا (ع) می‌فرمایند: در کاسنی شفای هزار درد است، دردی در اندرون انسان نیست مگر آن که کاسنی آن را برطرف می‌کند. طبیعت کاسنی سرد و تر است.

احتیاطات مصرف



گیاه کاسنی مانند سایر گیاهان ممکن است عوارض محدودی ایجاد نماید. این عوارض شامل ایجاد حساسیت‌های پوستی و ایجاد درماتیت می‌باشد که این امر به ترکیبات لاکتونی آن مربوط است.

همچنین بر اساس مطالعه‌ای، ریشه‌ی گیاه کاسنی می‌تواند بعضی قارچ‌کش‌ها را جذب نماید که در این صورت باعث سمیت می‌شود. البته موارد مذکور بسیار محدود می‌باشند، ولی نباید آنها را از نظر دور داشت.

کاسنی موجب تشدید تشنج در افراد مصروع شده و تحریک‌کننده تشنج‌ها است. افرادی که سنگ کلیه دارند باید با مشورت پزشک از کاسنی استفاده کنند.

مصرف بلند مدت عرق کاسنی موجب تخریب عروق شبکیه می‌شود، علاوه بر این موجب افت فشار خون و افزایش ترشحات صفرا می‌گردد.

نکته قابل توجه

بهترین ریشه ی کاسنی برای مصرف، ریشه ی گیاه یکساله است زیرا ریشه در سال های بعد ضخیم و چوبی می شود.

منابع مورد استفاده

کاسنی، سرور سبزیجات مهدی جهانگیر

مهندس مهدی عماد. شناسایی گیاهان دارویی و صنعتی جنگلی و مرتعی جلد دوم

مهندس مهدی عماد. پراکنش گونه های گیاهان دارویی و صنعتی جنگلی و مرتعی

زرگری، ع. گیاهان داروئی (ج ۳)

امین غ، گیاهان داروئی سنتی ایران. تهران: انتشارات معاونت پژوهشی وزارت بهداشت؛ درمان و آموزش پزشکی، (ج ۱)

قهرمان، احمد، کورموفیت های ایران (سیستماتیک گیاهی)، جلد ۳، مرکز نشر دانشگاهی

صمصام شریعت، هادی، پرورش و تکثیر گیاهان داروئی، مانی، ۱۳۷۴: ۳۳۵.

افشاری پور س، مقدس آ، حسن زاده ف. استخراج سیکورینین از گل کاسنی و خالص سازی آن به روش کروماتوگرافی مایع

ستونی، مجله علوم پزشکی اصفهان

تحقیق سیدعلی ضیایی؛ رسول همکار؛ سیدحمیدرضا منوری؛ زهرا نوروزبابایی؛ لادن ادیبی

تحقیق سید غلامرضا موسوی و محمد جوادد ثقه الاسلامی استادیاران زراعت دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند

با گیاهان زیباتر شویم مهندس مهدی عماد

فاطمه علیزاده؛ محمد راضی جلالی؛ علیرضا قدردات؛ حسین نجف زاده دانشگاه شهید چمران اهواز؛ دانشکده دامپزشکی

زبان خوراکیها گیاهات الدین جزایری

مقاله حسین مدنی - صدیقه عسگری - غلامعلی نادری - ملیحه طالب الحسینی

مقاله قاسمی پیربلوطی - عبدالله شاه ولی - علی سقایی فیروزه - عزیزی شهرزاد - حامدی بهزاد - شاهقلیان لهراسب

British Wild Flowers - In Their Natural Haunts Vol ۲-۴ by A. R. Horwood.

Hedrick. U. P. Sturtevant's Edible Plants of the World

Grieve. A Modern Herbal

Mabey. R. Food for Free

Chiej. R. Encyclopaedia of Medicinal Plants

Triska. Dr. Hamlyn Encyclopaedia of Plants